

LAUSUNTO VESILAKITOIMIKUNNAN MIETINNÖSTÄ

Oikeusministeriö on pyytänyt Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry:n lausuntoa vesilakitoimikunnan mietinnöstä koskien vesilain uudistamista. Lausunto pyydetään toimittamaan oikeusministeriöön 1.11.2004 mennessä.

Ympäristönsuojeluviranhaltijat antaa toimikunnan mietinnöstä seuraavan lausunnon:

Yhdistys pitää erittäin tärkeänä sitä, että vesilain jo pitkään vireillä ollut uudistamistyö on edistynyt lakiehdotus asteelle. Lakiehdotuksesta kuultaa kuitenkin monista kohdin sen keskeneräisyys. Lain muutostarpeita ei ole esityksessä arvioitu riittävästi vaan enemmänkin lakiluonnos vaikuttaa vesilain rakenneuudistukselta. Monia asioita on jätetty tarkasteltavaksi vesiasetuksessa, mutta mietintö ei sisällä ehdotusta vesiasetuksiksi tai sen sisällöksi. Tästä johtuen lakimuutoksen ja sen aiheuttamien muutosten kommentoiminen on osin vaikeaa.

Yhdistys pitää vesilakitoimikunnan ratkaisua vesilain kokonaan uudelleen kirjoittamisesta oikeana. Vesilaki on rakenteeltaan vanhanaikainen ja sitä on monikymmenvuotisen historiansa aikana muutettu useaan otteeseen, mikä on johtanut vaikeaselkoisuuteen. Vesilain muuttaminen vesitalouslaiksi, joka sisältää vesien ja vesivarojen käyttöön liittyvät vesitalousasiat, ei ole yhdistyksen mielestä perusteltua nykyisen vesilain ollessa yksi keskeisistä ympäristölaeista. Lain tavoitteet on asetettu vain vesivarojen ja vesiympäristön käytön osalta ja yleiset varovaisuusperiaatteet puuttuvat lakiehdotuksesta. Yhdistys pitää erittäin tärkeänä sitä, että lakiehdotusta tältä osin harkitaan uudelleen ja luonnon monimuotoisuus ja vesiluonnon suojeleminen on jatkossa mukana lain tavoitteissa. Pienvesien mukaan lukien purojen suojeleminen vesilailla tulee myös jatkovalmistelussa selvittää.

Vesitaloushankkeiden osalta on lakiehdotuksessa esitetty valtioneuvostolle poikkeuksen myöntämisoikeutta ehdottomasta luvanmyöntämisestä. Yhdistys katsoo, että kyseinen ehdotus ei ole millään muotoa perusteltu, vaan se on poistettava lakiehdotuksesta. Ehdotus merkitsisi sitä, että tarkoituksenmukaisuusharkinta voisi syrjäyttää oikeusharkinnan.

Yhdistys pitää tärkeänä, että ns. jokamiehenoikeudet säilytetään ennallaan. Vesistöissä kulkemisen määritelmää pitäisi kuitenkin tarkentaa siten, että kalastus ja jäällä hiihtäminen olisivat jokamiehenoikeudella mahdollisia. Rannalla läheisyydessä tapahtuva edestakainen ajo esim. moottoriveneellä tai vesiskootterilla on yhdistyksen mielestä perusteltu määritellä kotirauhan rikkomiseksi.

Ruoppausten osalta lain muutosehdotus edellyttää ruoppauksesta ilmoittamiseen aina eikä vain nykyisissä säädellyissä muissa kuin vähäisissä toimenpiteissä. Ehdotuksen mukaan toimenpiteestä tulee ilmoittaa aina alueelliselle ympäristökeskukselle ja viimeistään kaksi viikkoa ennen toimenpidettä. Yhdistys pitää hyvänä sitä, että ilmoittamisvelvollisuuden tulkinnanvarainen raja on poistettu. Täysin riittämätöntä on se, että ilmoitus voidaan tehdä vain kaksi viikkoa ennen ruoppauksen aloittamista. Lain perusteluissa on todettu, että kyseessä on vain tiedon välittämistä koskevasta toimenpiteestä, eikä ilmoitus tavalli-

sesti aiheuttaisi toimenpiteitä ympäristökeskukselta. Yhdistys katsoo, että lakiehdotusta pitäisi tältä osin harkita vielä uudelleen. Nykytilanteessa vesialueiden ruoppaukset työllistävää erittäin paljon myös kuntien viranomaisia, koska ruoppauksen aiheuttamat haitat ovat vähintäänkin paikallisesti merkittäviä. Mikäli ilmoituksen määräaika on lyhyt eikä tarkoitus edes ole, että se johtaisi asian tutkimiseen, tulee lakimuutos merkitsemään kuntien jälki-valvontatyön merkittävää lisääntymistä. Lakiehdotuksessa ei ole mitenkään myöskään huomioitu paikallisen viranomaisen tiedonsaantia kunnan alueella tapahtuvista ruoppauksista. Ilmoituksen tietojen tarkastamiseen alueellisessa ympäristökeskuksessa ei ole käytännössä kyseisellä aikataululla mahdollisuuksia.

Yhdistys katsoo, että ruoppausilmoitukset tulee lakiuudistuksessa edellyttää jätettäväksi vähintään kuukautta ennen toimenpidettä. Ruoppausmassojen sijoittaminen vesialueelle tulisi kieltää ilman viranomaisen lupaa. Vesialueen muuttaminen pysyvästi maa-alueeksi olisi myös lisättävä vesitaloushankkeen luvanvaraisuutta koskevaan luetteloon, mikäli kyse ei ole merkitykseltään pienestä täyttöalueesta.

Lakiehdotuksen mukaan ympäristölupavirasto voi määrätä lupapäätöksessä hakijan tekemään mm. erillisen tarkkailusuunnitelman vaikutusten tarkkailusta. Yhdistyksen mielestä kyseiset suunnitelmat olisi pääsääntöisesti perusteltua esittää ja ratkaista jo lupahakemuksen ja – päätöksen yhteydessä. Valvontaviranomaiselle voisi antaa mahdollisuuden muuttaa tarkkailua tarvittaessa myöhemmin viranomaispäätöksellä.

Pohjavesien suojelun osalta yhdistys pitää ehdotuksen sisältämiä esityksiä pohjaveden suojelemiseksi riittämättöminä. Vedenottamoiden suoja-alueiden käyttö ja merkitys pohjaveden suojelussa on ollut vähäinen ja toisaalta laadittujen pohjaveden suojelusuunnitelmien sisältämien aluerajauksen asema on ollut epäselvä. Tämä on heikentänyt mahdollisuutta tosiasiallisesti puuttua pohjavettä uhkaaviin toimenpiteisiin.

Pohjaveden pilaaminen on lain mukaan kiellettyä, mutta pohjaveden pilaantumisen estäminen on erityisen vaikeaa niissä kunnissa, joissa valtaosa rakentamisesta ja teollisesta toiminnasta on pohjavesialueella. Pohjaveden muodostumisalueista ja niiden rajauksista ei ole edelleenkään täysin kiistatonta tietoa, mutta lakiehdotuksen valmistelussa tulisi selvittää mahdollisuus selkeämmällä pohjaveden suojelun perusedellytysten määrittelylle.

Yhdistys ei pidä lakiehdotukseen sisällytettyä vedenottamon suoja-alueen aloitteentekooikeutta yksin riittävänä. Pohjaveden pilaaminen on nykyisissä kunnissa kiellettyä myös vedenottamoiden valuma-alueiden ulkopuolella. Lakiehdotuksen jatkovalmisteluissa tulisi myös huomioida ympäristönsuojelumääräysten jo nykyisin tapahtuva hyödyntäminen pohjavesien suojelussa.

Pohjaveden tutkimiseen velvoittaminen on ympäristö- ja maa-ainesluissa nykypäivää toimittaessa pohjavesialueilla. On täysin epätarkoituksenmukaista, että pohjaveden tarkkailua suoritetaan jopa sadoista yksittäisistä putkista kymmenien erillisten tarkkailijoiden toimesta ilman keskitettyä koordinaatiota. Pohjaveden tarkkailun osalta laissa tulisi säätää mahdollisuudesta velvoittaa osallistumaan pohjaveden yhteistarkkailuun. Tämä olisi pohjavesien suojelun kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Ojituksen osalta yhdistys pitää perusteltuna sitä, että lakiin kirjattaisiin velvollisuus ilmoittaa metsäojituksesta ennakoon alueelliselle ympäristökeskukselle. Tiedonkulku vesiluon-

toa koskevista toimenpiteistä tulee aina toimittaa tiedoksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, koska paikallisena valvontaviranomaisena valvoo myös vesilakia.

Vesistöjen kunnostushankkeiden osalta yhdistys pitää tärkeänä sitä, että vedenkorkeuden nostaminen/palauttaminen on otettu huomioon lakiehdotuksessa.

Yhdistys pitää tarpeellisena lakiehdotuksen sisältämää tarkennusta vesijohdon ja laitteistojen sijoittamisesta toisen maalle. Vesihuoltolaitoksen toiminta -alueella ja asemakaava-alueella johtojen ja laitteiden sijainnista päättää maankäyttö- ja rakennuslakia valvova viranomainen ja ranta-asemakaava- ja muilla alueilla ympäristönsuojeluviranomainen. Luvanvaraisen vedenoton johtojen ja laitteiden sijainnista päättää kuitenkin ympäristölupavirasto luvan yhteydessä.

Yhdistys pitää tärkeänä sitä, että lakiehdotuksessa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tai sen määräämä viranhaltija voi mm. keskeyttää väliaikaisesti lainvastaisen pienehköön ruoppauksen tai vastaavan toimenpiteen. Kaikilta osin lakiehdotuksessa tulisi aina turvata paikallisen valvontaviranomaisen tiedonsaanti niin ilmoittamisen kuin päätöstenkin osalta, koska valvontapaineet kohdistuvat suurelta osin kuntiin.

29.10.2004

Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry:n puolesta

Camilla v. Bonsdorff
Puheenjohtaja

Vilja Tähtinen
Sihteeri

YSV ry
PL 58
00521 Helsinki

vilja.tahtinen@kolumbus.fi